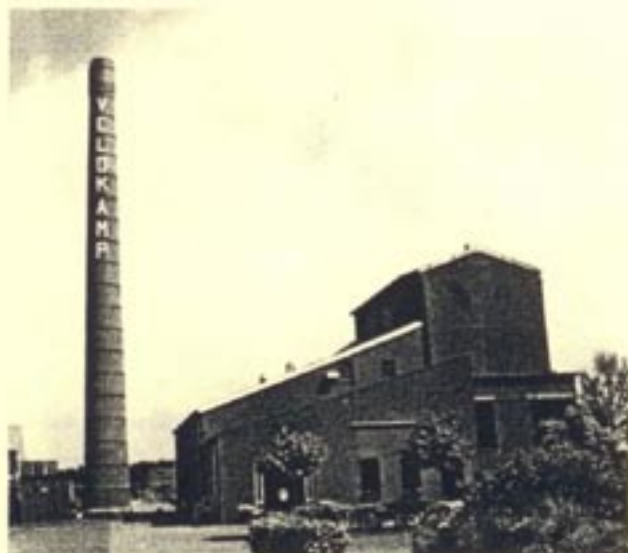

Rookpluimen

Bulletin van de Stichting Fabrieksschoorstenen (STIF) 7e Jrg. nr. 13, juni 2004

Het Klimijzer 2003

Vrijdag 4 juni vond in 't Turfcafé in Schoonebeek de uitreiking plaats van het Klimijzer 2003. De genomineerde dit keer was de Stichting Johannes Veldkamp. Deze stichting heeft - geheel op eigen initiatief en met

eigen middelen - de schoorsteen laten restaureren van de voormalige turfstrooiselfabriek. Een initiatief dat navolging verdient en derhalve zonder aarzeling door het STIF-bestuur beloond kon worden met Het Klimijzer 2003.

Rond de uitreiking was een aantrekkelijk programma samengesteld waarin de turfwinning en de fabrieksmatige verwerking hiervan centraal stond. In 't Turfcafé, gevestigd in de voormalige turfstrooiselfabriek Veldkamp, werd het programma gestart. STIF-voorzitter Arjan Barnard heette de in ruime mate opgekomen belangstellenden welkom en gaf het woord aan architect ir. J.A. Hamminga, die namens de Stichting Johannes Veldkamp de restauratie had begeleid. De heer Hamminga gaf in grote lijnen aan hoe de belangstelling in het Drentse voor industrieel erfgoed sinds 1996 vorm kreeg. In de MIP-inventarisatie was ook aandacht voor de schoorsteen van Veldkamp. De restauratie werd

uitgevoerd door schoorsteenbouwer Harm Meijer uit Ten Boer. Hierna nam de voorzitter het woord en gaf vanuit de doelstelling van STIF aan waarom de Klimijzerprijs in het leven werd geroepen. Vervolgens overhandigde hij de prijs aan mevrouw H. Veldkamp-Horring, weduwe van de laatste Veldkamp-directeur van

het bedrijf. De erbij behorende oorkonde werd overhandigd aan de voorzitter van de Stichting Johannes Veldkamp de heer mr. H. Zwiers. De Stichting streeft ernaar om de historie van Veldkamp als industrieel bedrijf in ere te houden als onderdeel van de cultuurhistorie van dit gebied. Na deze officiële handeling werd gelegenheid geboden om de schoorsteen te bezichtigen en toelichting te krijgen van schoorsteenbouwer Harm Meijer en van de heer Jans Engels, die jaren bij de firma Veldkamp heeft gewerkt.

Hierna werd koers gezet naar het smalspoormuseum gevestigd op het terrein van een nabijgelegen turfstrooiselfabriek. Na een korte inleiding vertrokken we per smalspoortrein richting veen. Onderweg werd op verschillende plaatsen stil gehouden om

het smalspoormaterieel te zien en de ontlukende natuur te bewonderen. Een bezoek aan de turfstrooiselfabriek, die in restauratie/verbouwing verkeerde, gaf inzicht in het proces van turf tot strooisel. Voor een deel is de machinerie nog aanwezig in de fabriek.

De middag werd afgesloten met een feestdrank op de winnaar van het Klimijzer 2003 in 't Turfcafé te Schoonebeek.

STIF-werkbezoek

Begin april werd door het voltallig STIF-bestuur en adviseurs een werkbezoek gebracht aan het gebied tussen Nijmegen en Tegelen. In de eerste plaats was dit bedoeld om de stand van zaken op te nemen van een aantal belangrijke fabrieksschoorstenen. Tegelijkertijd bood dit de gelegenheid om ook enkele minder bekende en soms

Nijmegen, Dobbelman

totaal onbekende schoorstenen te bekijken. Naast een visuele inspectie werd een en ander ook fotografisch vastgelegd en de belangrijkste gegevens genoteerd.

De tocht startte bij de voormalige zeepfabriek van Dobbelman waar de 23 m hoge schoorsteen (1880-1904) als één van de laatste restanten van het fabriekscomplex inmiddels eenzaam op een kaal terrein staat.

Vervolgens werd koers gezet naar Heumen waar de voormalige bierbrouwerij de Raaf werd bezocht. Dit

Heumen

complex heeft een nieuwe bestemming gekregen als horecagelegenheid voor feesten en partijen. Daarmee lijkt behoud van de waarschijnlijk oude schoorsteen verzekerd. In Cuijck werd op het industrieterrein de 32 m hoge gele schoorsteen bekeken van de vroegere meubelfabriek Sprey. Deze schoorsteen uit 1965 is één van de laatste overgebleven pijpen in Nederland die is gebouwd van gele radiaalsteen.

Lees verder op pagina 4

Cuijck

TREKBANDEN

In deze rubriek wil STIF geïnteresseerden in (fabrieks)schoorstenen op de hoogte houden van lopende acties inzake beheer en behoud van schoorstenen.

Cuijk

Ook de Nutricia-fabriek in deze stad zal het evenals eerder in Zoetermeer binnenkort zonder zijn specifieke schoorsteen moeten doen. De pijp, geplaatst direct aan de rivier, vormt een landmark in het gebied. De schoorsteen wordt al lang niet meer gebruikt en voor Nutricia is daarmee de kous af en sloop gerechtvaardigd. Helaas heeft niet ieder bedrijf genoeg historisch besef om zijn eigen erfgoed te behouden.

Tilburg

De 45 meter hoge De Ridder-schoorsteen van de voormalige AaBe wollenstoffenfabriek lijkt te worden behouden. Een projectontwikkelaar, die de fabriek met schoorsteen heeft gekocht, wil de schoorsteen in de nieuw te ontwikkelen plannen inpassen. Dit zal voor de bijzondere fabrieksschoorsteen uit 1930 met een zeer fraaie kop de redding moeten worden. Tilburg behoudt daardoor één van haar fraaiste pijpen. (op de ondertekening de kop van deze schoorsteen)

Vlaardingen

Aan de Markt schuin tegenover de oude kerk staat de oude distilleerderij Van Toor. Het kleinschalige complex vertoont zich aan de Markt als pakhuizen, maar loopt diep door naar achteren. Uit het dak steekt een schoorsteen van zo'n 18 meter hoog met in witte radiaalsteen de letters HvT. De eigenaar van het complex wil de schoorsteen slopen. Lokaal lijkt er weinig steun voor behoud van de pijp, omdat men het

complex niet bijzonder genoeg acht. Hierdoor lijkt behoud nagenoeg uitgesloten.

Woerden

De huidige MONA-zuivelfabriek aan de spoorlijn zal eind van dit jaar gaan sluiten. Op het terrein staat een fraaie De Ridder-schoorsteen uit 1929 van zo'n 30 meter hoog. De pijp heeft de specifieke vroege De Ridder-kop met versieringen met uitspringende banden. Gezien de ontwikkelingen is nu nog niet te voorzien wat er staat te gebeuren met deze fabrieksschoorsteen. STIF blijft in dit opzicht waakzaam.

Wageningen

Op 14 mei werd de feestelijke start gevierd van de restauratie van de 60 m. hoge schoorsteen van de Plasserwaard. De uit 1930 daterende pijp is een onderdeel van de voormalige steenfabriek, die tot 1980 in gebruik was. Zowel gemeente, provincie als de eigenaar Henri de Jonge dragen bij in de restauratie.

In 1987 werd de steenoven gekocht door een aantal mensen, waaronder de huidige eigenaar. Dit was in een periode dat er nog volop steenfabrieken werden gesloopt. De eerste activiteit vormde het tegengaan van de sloop. Dit is uiteindelijk gelukt. Inmiddels is zelfs de monumentenstatus binnen. Er is een plan gemaakt door het bekende architectenbureau Braaksma en Roos uit Den Haag om de fabriek te verbouwen tot circa tien woningen. Door de bijna-overstroming in 1995 kwamen de plannen onder vuur te liggen. Toen werd bepaald dat er in de uiterwaarden niet meer mocht worden gebouwd. Rijkswaterstaat is vanaf die tijd niet genegen om zijn medewerking te geven. Met de start van de restauratie van de schoorsteen is in ieder geval weer een stap in de goede richting gezet en lijkt het uiteindelijke behoud van het gehele monumentale complex dichterbij te zijn gekomen.

TREKBANDEN

De volgende locatie was Mill, waar bij de houtverwerkingsfirma Van Hout een schitterende schoorsteen van 70 m hoog werd bekeken. In de pijp is een brede

Mill

band waarin de bedrijfsnaam in witte radiaalstenen is ingemetseld.

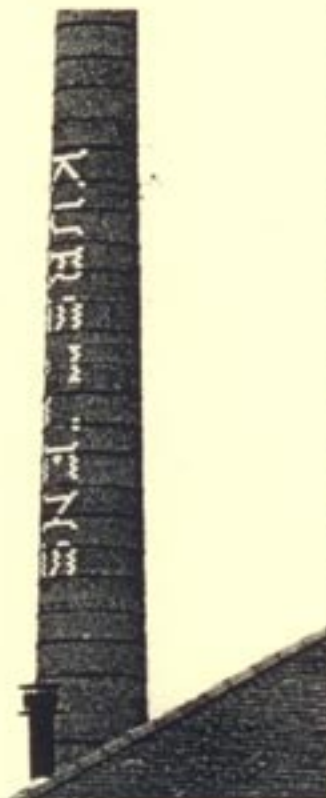
Tot slot van de route ging het richting Tegelen.

Onderweg werden nog de voormalige zuivelfabriek in Leunen en een tuinderij in Velden aangedaan.

In Tegelen bereikten we in meerdere opzichten het hoogtepunt van de dag met de fabrieksschoorsteen van schoorsteenbouwer Canoy Herfkens op een bijzonder plaats vlak aan de Maas. Een 50 m hoge pijp met in de voet een bijzondere

decoratie en in de schacht twee maal de firmaam.

Even verderop nog een bijzondere pijp, Kurstjens, waarvan de letters van de bedrijfsnaam op een bijzondere manier zijn aangebracht; een unicum in Nederland. Ook in Tegelen nog een hoge schoorsteen van 70 m bij de voormalige firma Teeuwen (nu Koramic); tegenwoordig een pannenfabriek. Voorzien van veel indrukken en de nodige informatie keerden we huiswaarts. Weer een bijdrage aan de inventarisatie van Nederland.

CANOEY
HERFKENS

Colofon

Rookpluimen is het informatiebulletin voor donateurs en sponsors van STIF en verschijnt 2 x per jaar. De Stichting Fabrieksschoorstenen (STIF) stelt zich ten doel: de bestudering en instandhouding van fabrieksschoorstenen, die tot het industrieel erfgoed gerekend kunnen worden.

Donateur kan men worden door overmaking van:

€ 15,- voor particulieren

€ 115,- voor bedrijven en organisaties

op Rabobank rek.nr. 384966144, t.n.v. penningmeester STIF, Hardenberg.

Secretariaat: drs. J.J. Havelaar,

J. Schorerlaan 72, 2525 ZA Den Haag

Tel: 070-389 75 08

Email: kjhavelaar@hetnet.nl

Informatie: A.J. Barnard, voorzitter STIF

Oosteinde 13, 7772 CA Hardenberg

Tel: 0523-261786, fax: 0523-260867

Email: juwelier.barnard@wolmail.nl